

Izabela Fac

Pałac z orłem – Werynia

Rocznik Kolbuszowski 13, 57-65

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pałac z orłem – Werynia

„Pierwotny dwór parterowy z gankiem nadawał się do rozbiórki z powodu zagrzybienia. (...) Stary dwór stał równolegle do drogi prowadzącej z podwórza do szosy. Projekt nowego domu wykonał inż. Tadeusz Stryjeński, który długie lata [...] przebywał we Francji. Urzeczony tamtejszym budownictwem projekt wzorował na pałacykach francuskich” – tak opisywała rodzinny dom Klementyna z Tyszkiewiczów Królikiewiczowa, córka Jerzego Marii Tyszkiewicza, ostatniego właściciela Weryni¹. Tak samo urzeczony będzie każdy, kto stanie przed pałacem w Weryni. Lekka, elegancka sylwetka z charakterystyczną tarczą herbową z orłem w ryzalicy elewacji ogrodowej, robi wrażenie. Istotnie Werynia ma w sobie coś z francuskiej elegancji.

Werynia przez wieki należała do Tarnowskich, Mieleckich, Sanguszków, Lubomirskich. W ręce tych ostatnich przeszła w wyniku tzw. „transakcji kolbuszowskiej” w 1753 roku, dokonanej przez księcia Janusza Aleksandra Sanguszkę i dzielącej dobra ordynacji ostrogskiej². Książę Marcin Lubomirski wszedł w wyniku „transakcji” w posiadanie m.in. dóbr kolbuszowskich, jednak jego rozrywkowy i z szerokim gestem prowadzony tryb życia, spowodował utratę większości majątku. Taki los spotkał m.in. Werynię.

Kształtowanie się układu pałacowo-parkowego w Weryni można podzielić na kilka faz. W latach 1513-1753, kiedy przechodziła w ramach klucza kolbuszowskiego w ręce różnych rodów, znajdował się tutaj jeden

¹ Klementyna Królikiewiczowa z Tyszkiewiczów, List do Komitetu Organizacyjnego jubileuszu 50-lecia Szkoły Rolniczej w Weryni, cyt. za: M. Piórek, *Pięć wieków Weryni. Zarys dziejów wsi XVI-XX w.*, Werynia 2004, s. 139.

² M. Piórek, *Kolatorzy kościoła parafialnego pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Kolbuszowej od XVI do 1939 r.*, w: *Pięć wieków Kolbuszowej 1500/1508-2008. Studia, szkice i materiały z dziejów miasta i powiatu*, pod red. S. Zycha, Kolbuszowa 2009, s. 51.

z należących do właścicieli folwarków. Werynia poprzez Pański Las, znajdujący się na południe od obecnego parku bór zwany Zwierzyńcem oraz układ dróg, funkcjonalnie i krajobrazowo powiązana była ze wspaniałą myśliwską rezydencją w Kolbuszowej. Najpóźniej od lat 80. XVIII wieku folwark w Weryni „awansował” z typowego folwarku produkcyjnego dużej własności ziemskiej na siedzibę dziedzica niewielkiej własności ziemskiej. Ten okres dziejów Weryni można nazwać pierwszą fazą rozwoju założenia. Pozostały po niej prawdopodobnie najstarsze drzewa na terenie parku oraz skromne pozostałości księgozbioru weryńskiego, znajdujące się obecnie w zbiorach muzeum Zamku w Łańcucie. Wszystkie zgromadzone dokumenty, być może z wyjątkiem znajdujących się w prywatnych rękach, zostały zniszczone w 1944 roku³.

Od 1825 roku zaczyna się dla Weryni druga faza rozwoju. W tym czasie była ona własnością Reyów z Przecławia, którzy najprawdopodobniej odkupili ją od Jakubowskich⁴. Warto dodać, że sama dobra kolbuszowska zostały uszczuplone przez księcia Marcina Lubomirskiego, Werynia została wtedy wraz z kilkoma folwarkami wydzielona z majątności i sprzedana właśnie Jakubowskiemu, a na początku XIX wieku nabyli ją Reyowie z Widelki i Przecławia. Córka hrabiego Kajetana Reya – Felicja wyszła za mąż za Jerzego Henryka Tyszkiewicza – właściciela Kolbuszowej – i wniosła mu w posagu Werynię z Kłapkówką. Jednak w 1832 roku, po śmierci teścia Felicji – Jerzego Tyszkiewicza – na mocy porozumienia oraz kontraktu kupna – sprzedaży pomiędzy jego spadkobiercami, Kolbuszową przejął mąż Klementyny, siostry Jerzego Henryka – Konstanty Rudzki. W tym czasie Felicja i Jerzy Henryk byli już dobrze „zagospodarowani w Weryni” i nie ubiegali się o kolbuszowską siedzibę rodu⁵. Oprócz Weryni z folwarkiem Rejowiec i Kłapkówką (pełnoprawną ich właścicielką została Felicja dopiero w 1836 roku na mocy podziału majątku po rodzicach), posiadali Kolbuszową Górną i folwarki Świerczków oraz Siedlanka. Nie był to bynajmniej majątek i weryńska siedziba na miarę wielkopańską i prawdopodobnie niewiele rozwinął się od czasów, kiedy w Weryni rządził Jakubowski.

Duży, drewniany budynek, elewacją frontową skierowany na południowy zachód i dzielący dziedziniec na dwie części (bardziej reprezentacyjną zachodnią i mniej – wschodnią), znajdujący się na mapie katastralnej

³ Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa – Werynia (rejestr zabytków nr A-906 z 31 maja 1978 r. Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu – delegatura w Rzeszowie) – Ewolucja układu przestrzennego, s. 6-7.

⁴ Tamże, s. 8; M. Piórek, *Właściciele ziemscy Weryni, Kolbuszowej i okolic w przeszłości historycznej*, „Rocznik Kolbuszowski”, 1986, s. 32.

⁵ Karta Ewidencyjna, s. 8.

z połowy XIX wieku to prawdopodobnie starszy dwór, może jeszcze Jakubowskich. Z pewnością jednak głównym budynkiem dworskim był w tym czasie zorientowany na południowy wschód murowany dom, wystawiony już przez Tyszkiewiczów. Trudno to jednak stwierdzić jednoznacznie, ponieważ nie zachowały się żadne przekazy dotyczące stanu i wyglądu zespołu dworskiego sprzed późniejszej jego modernizacji. Wiadomo jedynie, że pod koniec XIX wieku określano go jako „szczypty”, być może był to typowy „polski” dworki klasycystyczny⁶.

Rok 1862 w dziejach założenia w Weryni był przełomowy. W Krakowie zmarł Jerzy Henryk Tyszkiewicz, dwa lata wcześniej Felicja, a jedynym spadkobiercą majątku został ich syn Zdzisław. Dla nowego dziedzica Werynia stała się centrum posiadłości, początkowo wprawdzie niewielkiej, odziedziczonej po rodzicach, jednak z czasem pracowicie powiększanej. Zdzisław, chcąc utworzyć majorat, konsekwentnie dokupywał kolejne majątki: Widełkę, Kupno, Poręby Kupieńskie, Dymarkę, Dubas, Kolbuszową Dolną, Kłodniówkę, Mechowiec, Nową Wieś, Raniżów, Zembrzę, Kopcie i wreszcie w 1868 roku odkupił od wuja Rudzkiego Kolbuszową – miasto. Jednak nie w mieście, ale właśnie w Weryni postanowił urządzić siedzibę godną właściciela sporego już majątku⁷.

Tyszkiewicz swoje rządy rozpoczął od unowocześniania gospodarstwa, nieopodal Weryni utworzył drugi folwark „Zdzisławów” i rozpoczął prace przy upiększaniu i powiększeniu obszaru parku, gdzie w 1873 roku wystawiono neogotycką kaplicę. Jego działania związane z rozbudową gospodarczego zaplecza pałacu w Weryni oraz prace prowadzone w parku były na pewno dobrze przemyślaną koncepcją przekształceń, zmierzających do stworzenia tutaj silnego ośrodka majątku Tyszkiewiczów z siedzibą w pałacu, którego miał już „sporządzony projekt i częściowo zebrany materiał”⁸. Stworzone przez hrabiego Zdzisława zakres i podstawy założenia parkowo-pałacowego zachowały się do dzisiaj. Sam Tyszkiewicz, postać niezwykle ciekawa, nie zdołał już spełnić swojego marzenia i wybudować w Weryni pałacu. Zmarł w czerwcu 1894 roku w wyniku paraliżu postępowego, a cały majątek przekazał na mocy testamentu Jerzemu Tyszkiewiczowi – prawnukowi stryja Wincentego, a w imieniu zaledwie 2-letniego Jerzego majątkiem miał zarządzać ojciec hrabia Janusz Tyszkiewicz. Jednak krewni żony zmarłego hrabiego rozpoczęli proces sądowy w celu obalenia testamentu, chcąc być może odzyskać ulokowane na dobrach weryńskich sumy posagowe hrabiny Gabrieli z Mierów Tyszkiewiczowej (małżeństwo

⁶ Tamże, s. 9.

⁷ Tamże, s. 10.

⁸ Tamże, s. 11-12.

ze Zdzisławem zakończyło się unieważnieniem w 1875 roku) i dopiero po 9 latach młody Jerzy Tyszkiewicz został pełnoprawnym właścicielem majątku⁹.

Od 1895 roku rozpoczyna się trwająca do 1917 roku kolejna faza rozwoju założenia weryńskiego i była ona kontynuacją działań modernizacyjnych Zdzisława. W tym okresie spełnione zostało jego marzenie – na miejscu skromnego dworu powstał nietuzinkowy i piękny, secesyjny pałac. Projekt pałacu wykonał wspomniany przez Klementynę z Tyszkiewiczów Królikiewiczową Tadeusz Stryjeński, a wykonawcą był najprawdopodobniej współpracujący z nim Franciszek Mączyński. Stryjeński należał do najwybitniejszych i niewątpliwie najsłynniejszych i najważniejszych architektów krakowskich przełomu wieków XIX i XX¹⁰.

Weryńską siedzibę Tyszkiewiczów wzniesiono w latach 1900-1904 nieco na południowy wschód od starego dworu, rozebranego prawdopodobnie bezpośrednio po ukończeniu nowego budynku. Jest to piętrowy pałac murowany na rzucie prostokąta, z elewacją frontową z gankiem na osi pałacu, zwróconą na północ z niewielkim odchyleniem w kierunku wschodnim. Elewacja północna posiada dwa ryzality (występ z lica w elewacji budynku, prowadzony od fundamentów po dach, stanowiący jego organiczną część): narożny, prostokątny, przykryty dachem dwuspadowym i drugi (na drugiej osi od zachodu) o mniejszym obrysie prostokąta zakończony dachem w formie ostrosłupa, w którym mieści się wewnętrzna klatka schodowa. Natomiast elewację południową wykańczają dwa prostokątne ryzality narożne, przykryte dachami dwuspadowymi, a na osi pałacu znajduje się ryzalit wieloboczny. W parterze ryzalitu środkowego umieszczono wejście na owalny taras z dwustronnymi kamiennymi schodami. Tutaj także zwraca uwagę umieszczona nad drzwiami wspiana płaskorzeźba orła trzymającego dwie tarcze z herbem Leliwa – symbol pałacu i patriotycznych tradycji Tyszkiewiczów. Piękny widok na park dworski rozciąga się z balkonów umieszczonych w dwóch bocznych ryzalitach¹¹.

Pałac w Weryni to jedna z pierwszych budowli w stylu secesji na terenie Galicji i na pewno był pierwszym na ziemiach polskich prze-

⁹ Tamże, s. 11; M. Piórek, *Właściciele ziemscy*, s. 36.

¹⁰ M. Gutowski, B. Gutowski, *Architektura secesyjna w Galicji*, Warszawa 2001, s. 33. Wcześniej Stryjeński przygotował projekt pałacu dla Michałowskich z Dobrzeczo, zob. J. Skrzypczak, *Neorenesansowy dwór dla Michałowskich z Dobrzeczo (niezrealizowany projekt Tadeusza Stryjeńskiego)*, w: *Dwór polski. Zjawisko historyczne i kulturowe. Materiały VI Seminarium zorganizowanego przez Oddział Kielecki Stowarzyszenia Historyków Sztuki i Dom Środowisk Twórczych w Kielcach*, Kielce 2002, s. 213-229.

¹¹ Wkładka do Karty Ewidencyjnej Zabytków Architektury i Budownictwa – Werynia, pkt. 13 – opis.

znaczonym dla arystokracji. Całość utrzymana jest w duchu spokojnej zgeometryzowanej secesji, bez charakterystycznej dla niej „nerwowej” linii (secesję zwano również „podrażnioną dżdżownicą”, „stylem kluskowatym”, „stylem drucianym”). Rozczłonkowanie elewacji, akcentujące wertykalizm, kontrastuje z „płaską” dekoracją. Natomiast spokojna asymetria wnętrza koresponduje ze spokojną asymetrią bryły pałacu. Kapitałnie zostały połączone stonowane cechy, co nadało pałacowi niezwyklej elegancję, wdzięk, lekkość i urok. Pałac w Weryni stanowi przykład wysokiej klasy architektury połączonej ze skromnością dekoracji.

W 1917 roku Jerzy Tyszkiewicz stał się pełnoprawnym właścicielem dóbr weryńskich i z tą chwilą można mówić o kolejnym etapie historii założenia pałacowego, trwającym do 1944 roku. Tyszkiewicz starał się, aby pałac, park i ogrody były jak najlepiej utrzymane, jak przystało na rezydencję właściciela rozległych dóbr. W tym czasie ich centrum administracyjne przeniesione zostało prawdopodobnie do Kolbuszowej (być może do dworskiej oficyny – dziś Muzeum Etnograficzne)¹². Wnętrze pałacu w czasach ostatnich właścicieli stanowiły piwnice, gdzie umieszczono kuchnię i pomieszczenia do przechowywania żywności, na parterze na lewo od wejścia głównego znajdował się pokój kredensowy, jadalnia – sala balowa, salonik, mały i duży hol, biblioteka, łazienka, ubieralnia, kancelaria, na prawo: garderoba, sypialnia hrabiny, łazienka, ubieralnia, pokój bony i pokój służącej, na piętrze mieszkanie hrabiego, pokój Angielki – nauczycielki, pokój hrabianki, pokoje gościnne, a na poddaszu także pokoje dla gości¹³.

II wojna światowa położyła kres świetności Weryni, jak zresztą wielu pałaców i dworów. „(...) W wypadkach wojennych zostały nieruchomości mocodawcy mojego, który jako oficer powołany był do służby wojennej, w zupełności zniszczone. Zniszczenia te objęły nie tylko inwentarz i urządzenia gospodarcze, ale także umeblowanie i urządzenia pałacowe, nakrycia, bieliznę, garderobę itp., że Jerzy hr. Tyszkiewicz powrócił do zupełnej pustki” – pisał pełnomocnik hrabiego do adwokata Juliana Wysockiego z Krakowa w 1942 roku¹⁴. Z zapisu tego wynika, że pałac został ograbiony na początku wojny przez Niemców, a meble i inne wartościowe rzeczy przeszły w posiadanie wysokiego rangą oficera niemieckiego z Nadrenii¹⁵. Jako budynek pałac w czasie wojny ucierpiał stosunkowo najmniej, znalazło w nim też schronienie wielu ziemian wysiedlonych przez okupanta, a w majątku zatrudniono wielu żołnierzy ZWZ-AK. Sam Tyszkiewicz

¹² Karta Ewidencyjna, s. 18.

¹³ M. Piórek, *Pięć wieków Weryni*, s. 139.

¹⁴ Cyt. za tamże, s. 144.

¹⁵ Tamże, s. 144.

należał do antyniemieckiej konspiracji, od końca 1939 roku był członkiem organizacji skupiającej ziemian nazwanej najpierw „Uprawa”, a od końca 1940 roku „Tarcza”, która miała na celu m.in. zbieranie funduszy na cele konspiracji, pomoc ludziom prześladowanym przez okupanta, prowadzenie tajnego nauczania. Hrabia należał również do Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej, miał kontakt z Komendą Główną AK w Warszawie i prowadził działalność wywiadowczą, np. w sprawie broni V2 i poligonu w Bliźnie¹⁶. Tyszkiewiczowie przetrwali okupację niemiecką, ale nadejście „nowej władzy” okazało się dla rodziny i samego pałacu tragiczne. W październiku 1944 roku Tyszkiewicz został aresztowany i wywieziony w końcu listopada przez Rzeszów i Bakończyce do łagru w Borowiczach. Chory na astmę, nie przyzwyczajony do ciężkich obozowych warunków zmarł na początku 1945 roku w łagrze w Jegolsku. Rodzina Jerzego – żona Maria z Kwileckich wraz z córką Klementyną wyjechały z Weryni zaraz po aresztowaniu hrabiego Tyszkiewicza, zabierając resztę osobistych przedmiotów. Najpierw ukrywały się u rodziny chłopskiej pod Sędziszowem, a po wyzwoleniu znalazły się w Krakowie, gdzie nawet nie pozwolono im dostać się do pałacu Tyszkiewiczów na ul. Basztowej, ani zamieszkać w kamienicy kiedyś zajmowanej przez służbę (hrabina zmarła w 1980 roku)¹⁷.

A pałac? Już w 1944 roku, po opuszczeniu go przez Tyszkiewiczów, rozpoczęła tutaj działalność niewielka szkoła – Rolnicza Szkoła Średnia (w 1948 roku przemianowano ją na Państwowe Liceum Rolnicze, potem Czteroletnie Liceum Rolnicze i od 1953 roku Państwowe Technikum Rolnicze). W 1945 roku przejęła ona resztówkę po parcelacji, w tym cały teren parku, folwark, ogrody użytkowe oraz część pól bez stawów i terenu cegielni. Dla celów Państwowego Technikum Rolniczego zaadaptowano teren rządówki (internat), a w miejscu dawnych chlewów postawiono niewielki dom nauczyciela, którego bryła i wystrój architektoniczny komponowały się z całością zespołu. Internat znajdował się również w dawnej stajni i wozowni, pracownicy szkoły mieszkali w dawnych domach służby: kancelarii, domu kamerdynera, kucharza, szofera, w czworaku i domu ogrodnika¹⁸.

W drugiej połowie lat 50. w pałacu przeprowadzono „remont adaptacyjny”, w wyniku którego wnętrza niemal zupełnie utraciły cechy zabytkowe, z wyjątkiem sali balowej. Do 1980 roku to okres wzmożonej urbanizacji terenu dawnej posiadłości Tyszkiewiczów, dewastacji parku. W tym okresie także dokonano nowej adaptacji piętra pałacu na mieszkania. W kolejnych latach postępowo zaniedbanie całego założenia,

¹⁶ H. Dudzińska, *Skazani na Rosję*, cz. III, „Niwa”, 1991, nr 10 (marzec-kwiecień), s. 10.

¹⁷ Tamże, s. 10

¹⁸ Karta Ewidencyjna, s. 19.

postępująca degradacja parku, niszczenie obiektów, pomimo wpisania w 1975 roku całego założenia do rejestru zabytków nieruchomości województwa rzeszowskiego, ze względu na „znaczne walory architektoniczne i krajobrazowe oraz na posiadanie jako jeden z nielicznych dużego zespołu budynków gospodarczych”¹⁹.

Losy pałacu zmieniły się w 2000 roku, kiedy to pałac i 5 ha gruntów wraz z budynkami przejął Uniwersytet Rzeszowski (wówczas jeszcze Wyższa Szkoła Pedagogiczna). W następnych latach staraniem uczelni, w ramach projektu „Przebudowa Pałacu w Weryni na cele naukowo-dydaktyczne”, odnowiono dach, zaadaptowano poddasze na bibliotekę oraz czytelnię, częściowo zachowując zabytkową ceglana podłogę. Przywrócono pierwotną kolorystykę elewacji zewnętrznej oraz stolarki okiennej i drzwiowej, poddano konserwacji detal kamienny elewacji (m.in. orła) oraz posadzkę tarasu ogrodowego. Podczas prac remontowych uzupełniono brakujące kwatery wewnętrzne w oknach sali balowej, przywracając jej również pierwotną kolorystykę ścian. W odnowionym pałacu znajduje się obecnie Pozawydziałowy Zamiejskowy Instytut Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Werynia to nie tylko pałac, ale również otaczający go naturalistyczny park oraz dobrze rozwinięty układ wodny z dużym kompleksem stawów (około 30), które ciągnęły się aż po horyzont w kierunku północno-zachodnim. System kanałów doprowadzających wodę do stawów był fachową inwestycją budownictwa wodnego²⁰. Na uwagę zasługiwał też park, który w pierwszej i drugiej fazie rozwoju całego zespołu pałacowego był raczej skromny, mapa katastralna nie oddaje tutaj żadnych szczegółów²¹. Sytuacja uległa zmianie za czasów Zdzisława Tyszkiewicza, który zlecił prowadzenie prac przy upiększaniu parku, który został poszerzony o teren na zachód od stawu dworskiego i gdzie w 1873 roku wystawiono wspomnianą już neogotycką kaplicę, z tamtego też okresu pochodziły nasadzenia, m.in. szpaler przy wschodniej granicy wjazdu. Z czasów Zdzisława nie zachowały się żadne wzmianki dotyczące koncepcji przekształceń założenia parkowego, co może sugerować, że nie było tutaj szczególnie ekstrawaganckich rozwiązań²². W najbliższym otoczeniu pałacu nie było nigdy na większą skalę rozplanowanego ogrodu ozdobnego. Wiązy, lipy, dęby i klony na wyspach wzniesieniach, jak i na groblach, były naturalnego pochodzenia.

¹⁹ Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków z 31 maja 1975 r., w: Karta Ewidencyjna.

²⁰ Karta Ewidencyjna, s. 13-14.

²¹ Tamże, s. 9-10.

²² Tamże, s. 11-12.

Na gruntach podmokłych dominował naturalny łęg olchowy, wzdłuż osi potoku oraz linii brzegowej rozległych stawów gospodarczych. Z gatunków obcych występowały tu gatunki północnoamerykańskie, które pochodziły z drugiej połowy XIX wieku (np. platany, żywotniki, sosny wejmutki, dęby czerwone)²³. Układ przestrzenny ogrodu, a szczególnie dawne osie widokowe zostały bezpowrotnie zniszczone przez budynki szkoły, drogi skrótowe i nowe nasadzenia²⁴. Dzisiaj to, co pozostało, nie oddaje w żaden sposób wielkości i niegdysiejszej świetności starannie pielęgnowanego parku Tyszkiewiczów.

Pałac w Weryni odzyskał swoją elegancję, zachwyca architekturą. Choć wnętrza nie mają już w sobie niczego z atmosfery czasów Tyszkiewiczów, to jednak cieszy fakt, że udało się choć częściowo przywrócić blask secesyjnej perełce architektonicznej z Weryni. Na podobny los czekają też pozostałe budynki, pamiętające czasy gospodarnej ręki Tyszkiewiczów.

The palace with an eagle-Werynia **Summary**

Over centuries Werynia belonged to the following families: Tarnowski, Mielecki, Sanguszko, Lubomirski. The Lubomirski family obtained it in 1753, as a result of so-called “Kolbuszowa transaction” made by Prince Janusz Aleksander Sanguszko, who divided the estates of Ostrogski Family Fee Tail. The history and evolution of the palace and park in Werynia can be divided into several phases, one of which, the years 1895-1917 was the period of the creation of the palace existing today with a distinctive eagle in the garden facade modelled on the French palaces. After World War II, when the Tyszkiewicz family had to leave the palace, a few “adaptive renovations” were performed there. As a result, the interior almost completely lost its historic features, with the exception of the ballroom. The period to 1980 was the time of increased urbanization of the Tyszkiewicz family’s former estate and the devastation of the park. During that time an adaptation of the palace floor was also made- for housing. In the following years there was gradual neglect of the complex, the degradation of the park, destruction of objects, despite the inclusion of the complex in the register of immovable monuments of the Rzeszow province in 1975.

The situation of the palace changed in 2000, when the palace and 5

²³ J. Piórecki, *Zabytkowe ogrody i parki województwa rzeszowskiego*, Bolestraszyce 1996, s. 123.

²⁴ Tenże, *Ogrody i parki dworskie województwa podkarpackiego*, Rzeszów 2008, s. 154-155.

acres of land with buildings were taken over by the University of Rzeszów (then College of Education). In subsequent years, the university made an effort to renovate the palace taking advantage of the European funds from the project “Reconstruction of the Palace of Werynia for the purposes of research and education.” The reconstruction included the renovation of the roof, the adaptation of the attic to the library and reading room, partially preserving the historic brick floors. In addition, the original color of the external facade was restored, and the stone detail of the facade (including an eagle) and the floor of the garden terrace were conserved. At present the renovated palace houses Branch Campus of the Faculty of Biotechnology of the University of Rzeszów.